

Kansalaisaloite: Eläinten oikeuden perustuslakiin

Asian tausta lyhyesti:

Perustuslakivaliokunta on hylännyt eläinten perusoikeuksia koskevan kansalaisaloitteen. Asiasta tullaan järjestämään vielä äänestys täysistunnossa. Tällöin äänestettävänä on joko kansalaisaloitteen hylkääminen täysin TAI hylkäämisestä huolimatta selvitystyön käynnistäminen eläinten perusoikeuksien sisällyttämiseksi perustuslakiin. Tärkeää, että asia saisi näkyvyyttä juuri nyt. Selvitystyön myötä syntyvä ehdotus eläinten lisäämiseksi ei luultavasti olisi vastaavanlainen kuin Eläinoikeusjuristien ehdotus, mutta kuitenkin tärkeä askel eläinten oikeudellisen suojelun vahvistamiseksi.

Vaikka PeV hylkäsi aloitteen, **lausunnot sisältävät historiallisen vahvaa tukea sille, että eläinten asemaa on tarpeen vahvistaa perustuslain tasolla**. Yksi perustuslakivaliokunnan keskeinen peruste kansalaisaloitteen hylkäämiselle oli se, että jo nykyinen eläimiä koskeva lainsäädäntö turvaa riittävästi eläinten hyvinvointia ja asettaa ihmisen toiminnalle suhteellisen pitkälle meneviä rajoitteita. Väite on ristiriidassa eläinsuojelua koskevan oikeustieteellisen tutkimustiedon kuten myös käytännön kokemuksen kanssa.

Eläinten aseman vahvistaminen perustuslaissa olisi osa kansainvälistä oikeuskehitystä. Eläimiä suojellaan jo perustuslain tasolla esimerkiksi Euroopan unionin perussopimuksessa, Saksassa, Sveitsissä, Itävallassa, Luxemburgissa, Sloveniassa ja Belgiassa. Huomioitavaa on, että näissä olemassa olevissa kirjauksissa kyse ei ole **eläinten perusoikeuksista**, vaan **perustuslain tasoisesta suojelusta**. Olemassa olevat kirjat eivät ole luoneet eläimille aineellisia oikeuksia (kuten oikeutta elämään tai lajityypilliseen käyttäytymiseen), mahdollistaneet punnintaa eläinten ja ihmisten intressien välillä tai antaneet eläimelle oikeussuojaa (eli mahdollisuutta viedä asioita tuomioistuimen tutkittavaksi). Siitä syystä Suomessa Eläinoikeusjuristit ehdottivat nimenomaisesti aineellisia oikeuksia, välttämättömyysarviointia sekä oikeussuojaa, jotta eläinten intressit tulisivat tosiasiallisesti huomioituiksi yhteiskunnassa.

Eläinten suojelun nostaminen perustuslain tasolle on välttämätöntä, sillä **nykyinen oikeusjärjestelmä sisältää rakenteellisia ongelmia, joita ei voida ratkaista tavallisen lain tasoisella sääntelyllä**. Vaikka eläinsuojelulainsäädännön määrä on kasvanut, eläinten käyttö ja teurastusmäärät ovat samanaikaisesti nousseet. Siten tavallisen lain tasoisella sääntelyllä ei voida puuttua eläinsuojeluongelmien juurisyihin.

Perustuslaki määrittää yhteiskunnan keskeiset oikeudelliset arvot ja ohjaa muuta lainsäädäntöä. Tavalliset lait (kuten eläinten hyvinvointilaki) eivät saa olla ristiriidassa perustuslaissa turvattujen oikeuksien (esim. omaisuudensuoja, elinkeinovapaus) kanssa. Tästä johtuu, että **lainsäädännössä ja oikeudellisessa punninnassa ihmisen taloudelliset oikeudet painavat nykyisin säännönmukaisesti enemmän kuin eläinten hyvinvointi**. Asetelma heikentää olemassa olevien säännösten, kuten jalostuskiellon ja lajityypillisen käyttäytymisen turvaamisen, tosiasiallista toteutumista. Se myös vaikeuttaa eläimille kärsimystä aiheuttavien käytäntöjen, kuten kastraation, kieltämistä.

Ilman perustuslaillista sääntelyä eläinten intressejä ei voida punnita tasapuolisesti suhteessa ihmisten perusoikeuksiin, kuten omaisuudensuojaan, uskonvapauteen tai kotirauhaan. Nykytilanteessa perustuslaki suojaa tietyissä tilanteissa eläinten kaltoinkohtelijoita tehokkaammin kuin eläimiä. Esimerkiksi kotirauhan suoja voi muodostua esteeksi eläinsuojelutarkastusten tekemiselle yksityisissä tiloissa. Perustuslaillisen kirjausten myötä eläinsuojelurikosten tarkastaminen helpottuisi.

Perustuslain tehtävänä on kuvastaa yhteiskunnan perustavanlaatuisia arvoja. Vuoden 2023 Eurobarometrin mukaan 85 prosenttia suomalaisista katsoo, että tuotannossa käytettävien eläinten hyvinvoinnista tulisi huolehtia nykyistä paremmin. Koska eläinsuojelun vahvistaminen edellyttää nykyisten rakenteellisten esteiden purkamista, tavoite ei ole saavutettavissa ilman perustuslakiin tehtävää kirjausta.

Huomioitavaa on, että **perustuslakivaliokunta on jo aikaisemmin lausuntokäytännössään todennut, että eduskunta voi halutessaan säätää eläimille oikeuksia**. Lisäksi valiokunta on todennut, että Euroopan perussopimuksen 13 artikla tulisi ottaa huomioon perustuslain mahdollisia uudistustarpeita arvioitaessa. Kyseisen artiklan mukaan jäsenvaltiot ovat sitoutuneet eläinten, jotka ovat tuntevia olentoja, hyvinvoinnin täysimääräiseen turvaamiseen.

Käsittelyn aikana perustuslakivaliokunta kuuli useita oikeudellisia asiantuntijoita sekä yhtä eläinlääketieteen tohtoria. Suurin osa lausunnoista oli myönteisiä eläinten aseman vahvistamiselle perustuslaissa. Ehdotettua kansalaisaloitetta ei kannatettu sellaisenaan, mutta **useat asiantuntijat katsoivat, että valmistelutyö eläinten aseman vahvistamiseksi (hyvinvointi tai oikeudet) tulisi aloittaa eduskunnan toimesta**. Eli useat professorit sanoivat suoraan, että perustuslakia on tarpeen uudistaa eläinten suojelun vahvistamiseksi. Näitä asiantuntijalausuntoja ei kuitenkaan huomioitu perustuslakivaliokunnan mietinnössä, jossa ehdotettiin aloitteen hylkäämistä ilman toimenpide-ehdotuksia. Eriävän mielipiteen jättivät kaksi valiokunnan jäsentä, jotka katsoivat, että selvitystyö eläinten perusoikeuksien lisäämiseksi perustuslakiin tulisi aloittaa.

Alla tarkempia poimintoja lausunnoista. Suosittelen kuitenkin myös lausuntojen lukemista, sillä niissä on merkityksellistä oikeustieteellistä analyysia eläinten asemasta ja suojelusta (esim. Ojanen, Pirjatanniemi, Mäntylä). Eläinoikeusjärjestöille mielekästä luettavaa olisivat erityisesti esimerkiksi eläinlääkäri Swanin sekä professori Soinisen lausunnot.

Kaikki lausunnot löytyvät täältä

<https://www.eduskunta.fi/asiat-ja-aanestykset/valtiopaivaasiat/KAA%208%2F2023%20vp>.

Poimintoja lausunnoista:

Eläinlääketieteen tohtori, eläinlääkäri ja kliininen opettaja Kirsi Swan:

“Perustuslailliset oikeudet eläimille viestivät koko yhteiskunnalle, että eläinten hyvinvointi on perusarvo ja osa yhteiskunnan moraalista perustaa. Oikeudet luovat vahvemman ja selkeän pohjan eläinten pidon ja hyvinvoinnin kehittämiseksi tulevaisuudessa ja lisäävät yhteiskunnan sitoutumista eläinten suojeluun.”

“Eläinten oikeuksien kirjaaminen perustuslakiin varmistaa, että eläinten hyvinvointi otetaan huomioon johdonmukaisesti kaikessa päätöksenteossa ja lainsäädännössä, eikä eläinten oikeuksia voida ohittaa muiden intressien vuoksi. “

“Eläinten hyvinvointilainsäädäntö kokonaisuudessaan ei tarjoa tällä hetkellä vahvaa, pysyvää ja laaja-alaista suojaa eläimille tuntoisina olentoina.”

“Lausunnon pääkohdat tiivistettynä:

- Eläinten tuntoisuus on laajasti tunnustettu tieteellinen tosiasia
- Tuntoisuus määritellään kyvyksi kokea subjektiivisia tuntemuksia kuten kipua, pelko ja mielihyvä.
- Eläinten pito-olosuhteet ja hoito eivät perustu eläimeen tuntoisena yksilönä, vaan siihen miten ihminen eläintä haluaa kulloinkin hyödyntää.
- **Eläimen tuntoisuus ja tarpeet eivät ohjaa päätöksentekoa ja viranomaistoimintaa riittäväällä painoarvolla.**
- Eläimen hyvinvointi on alisteinen taloudellisille, tuotannollisille, uskonnollisille ja kulttuurisille intresseille, jotka aiheuttavat ongelmia eläinten hyvinvointilakia tulkittaessa.”

Professori Niko Soininen

“Hetimitä alkuun on todettava, että aloite on erittäin kunnianhimoinen ja tarpeellinen käsillä olevan ympäristökriisin ratkaisemiseksi. Maailman talousfoorumin globaaleja riskejä käsittelevän raportin mukaan luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on yli kymmenen vuoden aikajänteellä toiseksi suurin globaali riskitekijä. Sen edellä ovat ainoastaan sään ääri-ilmiöt. 2 Tässä riskiarviossa jäävät taakse niin yhteiskunnan polarisaatio kuin tekoälyn riskitkin. Samalla ei ole kaukaa haettava väittää, että muiden perusoikeuksien toteutuminen on mahdollista ainoastaan, jos maapallo ja Suomi sen osana säilyy ekologisesti elinkelpoisena.”

“Käsillä oleva kansalaisaloite kytkeytyy myös laajemmin yhteiskunnallisesta kestävyysmurroksesta käytyyn keskusteluun. Lyhyesti todettuna kestävyysmurros tarkoittaa yhteiskunta- ja talousjärjestelmien muuttamista siten, että ilmastonmuutos-, luontokato ja saastuminen saadaan kuriin. Yhä vankistuvan tietopohjan mukaan, näiden kriisien hallitseminen vaatii muutoksia nykyisiin markkinatalouden tuotanto- ja kulutusrakenteisiin.5 Oikeudellisesti kestävyysmurros edellyttää suurella todennäköisyydellä muutoksia oikeushenkilöyteen, sopimusvapauteen, omaisuudensuojaan, valtiosuvereniteettiin, lainsäädännön ennakoitavuuteen ja vahingonkorvausoikeudellisiin syy-yhteysoppeihin. Nyt käsillä oleva lainsäädäntöaloite ottaa arvokkaan ensimmäisen askeleen tässä keskustelussa perustuslain tasolla pyrkimällä lisäämään eläinten oikeushenkilöstatuksen ja siitä johtuvan suojan perustuslakiin”

“Kokonaisuutena arvioiden eläinten perusoikeuksia koskeva kansalaisaloite sisältää merkittäviä oikeudellisia ehdotuksia yhden aikamme suurimman kriisin, luontokadon, hillintään. Se ottaa myös eläinten itseisarvon ja oikeussuojatarpeen asian vaatimalla vakavuudella. Ongelman mittakaavaan ja vakavuuteen nähden perustuslain muutos olisi nähdäkseni oikeasuhtainen. Muutoksen toteuttaminen vaatisi kuitenkin tavallisen

lainsäädännön tasolla toteutuvan systeemimuutoksen ja tämä puolestaan huolellisen, ylläpidon valmistelun, pitkät siirtymäajat sekä mahdolliset korvaukset elinkeinoharjoittajille niiltä osin, kun muutos tarkoittaisi merkittävää omaisuudensuojaan puuttumista. Lisäksi valmistelussa tulisi pohtia, millä tavoin perustuslain muutos vaikuttaisi ympäristölainsäädännön soveltamiseen eri sektoreilla, jotta muutoksen tuomaa yhteiskunnallista ja taloudellista epävarmuutta voitaisiin lieventää. Lainsäädännöllä olisi myös luotava eläimille julkinen edunvalvontainstituutio, joka käyttäisi eläinten puhevaltaa niiden puolesta eri viranomais- ja tuomioistuinprosesseissa. **Tehtävä on suuri, eikä juurikaan jää orjuuden lopettamista koskevan historiallisen muutoksen varjoon.** “

Oikeusministeriö:

“Eläinten hyvinvointi on Euroopan unionin arvo, joka on vahvistettu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 13 artiklassa. Kyseinen artikla on perussopimuksen tasoinen lähtökohta eläinten hyvinvoinnille ja suojelulle unionin lainsäädäntö- ja muussa toiminnassa sekä EU-oikeuden soveltamisalaan kuuluvassa jäsenvaltioiden toiminnassa, kuten unionin lainsäädännön kansallisessa täytäntöönpanossa. Jäsenvaltiot ovat sitoutuneet eläinten hyvinvoinnin vaatimusten täysimääräiseen huomioon ottamiseen unionin lainsäädännön täytäntöönpanossa (EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 13 artikla; PeVL 2/2013 vp, s. 2/II). Eläinten hyvinvoinnille on annettu painoarvoa myös Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä (ks. EUT:n ratkaisu asiassa C336/19). Useassa Euroopan valtiossa eläinten suojelusta on säädetty perustuslaissa tavalla, joka korostaa sen valtiosääntöistä merkitystä. Esimerkiksi Sveitsin perustuslain 80 artikla antaa liittovaltiolle toimivallan ja velvollisuuden säätää eläinsuojelua koskevasta lainsäädännöstä. Lisäksi 120 artiklassa tunnustetaan kaikkien elollisten olentojen arvokkuus. Myös Saksassa eläinten suojelu on kirjattu liittovaltion perustuslakiin, jonka 20a artikla asettaa valtiolle velvollisuuden suojella luonnollisia elämänperustoja sekä eläimiä. Säännöksellä katsotaan olevan julkisen vallan toimintaa ohjaava merkitys ja sitä voidaan käyttää hyväksyttävänä perusteena perusoikeuksien rajoittamiselle silloin, kun eläinten suojelu sitä edellyttää.”

“Perustuslakivaliokunta on aiemmassa lausuntokäytännössään kiinnittänyt huomiota siihen, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 13 artikla on perussopimuksen tasoinen lähtökohta eläinten hyvinvoinnille ja suojelulle EU-oikeudessa ja että jäsenvaltiot ovat sitoutuneet näiden vaatimusten täysimääräiseen huomioon ottamiseen EU-lainsäädännön täytäntöönpanossa (PeVL 2/2013 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että valtioneuvoston on syytä ottaa sanottu huomioon myös kansallisen perustuslain mahdollisia uudistamistarpeita arvioitaessa (PeVL 106/2022 vp, kohta 35).”

“Aloite kuitenkin nostaa esiin aihepiirin, jonka valtiosääntöinen merkitys voi pitkällä aikavälillä kasvaa. Kansainvälinen kehitys ja EU-oikeudessa tunnustettu eläinten tuntevuus sekä eläinten hyvinvointi unionin arvona (SEUT 13 artikla) osoittavat, että eläinten hyvinvoinnin huomioon ottaminen julkisessa vallankäytössä voi olla perusteltua. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan perustuslain muuttamista koskevista yleisistä opeista ei johdu periaatteellista estettä sille, että eläinten hyvinvointia tai oikeuksia turvattaisiin nykyistä vahvemmin perustuslain tasolla. Mahdollisen perustuslain muutoksen tulee perustua laaja-alaisiin ja huolellisiin selvityksiin ja sitä tulee arvioida valtiosääntöjärjestelmän

kokonaisuuden kannalta. Perustuslain tasolla sääntelyn tulisi olla luonteeltaan periaatteellista ja jättää yksityiskohtainen sääntely toteutettavaksi tavallisen lain tasolla.”

Professori Tuomas Ojanen:

15. Käsillä oleva kansalaisaloitteen yhtenä keskeisenä virikkeenä on ollut Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 13 artikla, jonka mukaan "unioni ja jäsenvaltiot ottavat eläinten, jotka ovat tuntevia olentoja, hyvinvoinnin vaatimukset täysimääräisesti huomioon kunnioittaen samalla erityisesti uskonnollisiin rituaaleihin, kulttuuriperinteeseen ja alueelliseen perintöön liittyviä jäsenvaltioiden lakeja ja hallinnollisia määräyksiä sekä tapoja". EU:n perussopimukset ovat unionin perusoikeuskirjan ohella keskeistä perustuslain luontoista normiainesta EU:n oikeusjärjestyksessä. **Eläimistä ja eläinten kohtelusta sekä suojelusta on sääntelyä myös useiden EU:n jäsenvaltioiden (Belgia, Itävalta, Luxembourg, Saksa ja Slovenia) sekä muiden maiden (esim. Brasilia, Egypti ja Sveitsi, ks. myös Floridan osavaltion perustuslaki) perustuslaeissa.**

16. SEUT 13 artikla havainnollistaa yhdessä monien maiden perustuslakien kanssa sitä, että eläinten asemaan, hyvinvointiin ja kohteluun sekä suojeluun liittyvistä seikoista voidaan säätää perustuslain tasolla siitä huolimatta, että eläinten hyvinvoinnista, kohtelusta, suojelusta ja muista vastaavista seikoista on säädetty kansallisessa lainsäädännössä tai EU:n lainsäädännössä. Eläinten hyvinvoinnin, kohtelun sekä suojelun kotimainen lain tasoinen sääntely perustuu itse asiassa huomattavassa määrin juuri asetusten ja direktiivien muodossa olevaan EU:n lainsäädäntöön. Yksinomaan kotimaisista lähtökohdista ja sääntelytarpeista laadittua lainsäädäntöä ei paljoa ole.

“Eläinten hyvinvointilain säätäminen ei kuitenkaan poista tarvetta arvioida myös perustuslain muutostarpeita eläinten aseman, hyvinvoinnin ja hyvän kohtelun edistämiseksi. Kyseessä on kuitenkin “vain” tavallinen laki. Perustuslain muutoksia on muutoinkin arvioitava itsenäisesti tavallisesta lainsäädännöstä riippumatta ja tavallisen lain säätämiselle ja soveltamiselle valtiosääntöoikeudellisia edellytyksiä asettavana. Sinänsä perustuslain muutoksista riippumattakin on nähdäkseni tarvetta kehittää myös tavallisen lain tasoista sääntelyä eläinten hyvinvoinnin ja suojelun vahvistamiseksi Suomen oikeusjärjestyksessä. Esimerkiksi turkistarhaus pitäisi kieltää mahdollisimman heti myös Suomessa.”

“18. Tässä yhteydessä on huomautettava siitä, että eläinten hyvinvointilain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 186/2022 vp) käsittelyssä perustuslakivaliokunnan mielestä oli “selvää, että eduskunta voi päättää säätää eläimille oikeuksia taikka säätää hallituksen esityksessä todetulla tavalla Norjan ja Alankomaiden tavoin eläinten itseisarvosta.” (PeVL 106/2022 vp, kappale 33) Perustuslakivaliokunta kiinnitti myös huomiota edellä mainitun SEUT 13 artiklan ohella siihen, että “unionin jäsenvaltiot ovat sitoutuneet eläinten hyvinvoinnin vaatimusten täysimääräiseen huomioon ottamiseen unionin lainsäädännön täytäntöönpanossa (PeVL 2/2013 vp).” Perustuslakivaliokunnan mielestä valtioneuvoston oli “syytä ottaa sanottu huomioon myös kansallisen perustuslain mahdollisia uudistamistarpeita arvioitaessa.” (PeVL 106/2022 vp, kappale 35)”

→ eli johtopäätös: (Eläinten asemasta ja suojelusta voidaan ja tulisi säätää vahvemmin perustuslain tasolla, esitettävä lausumaa jossa valtioneuvostoa vaadittaisiin käynnistämään tämän valmistelu)

19. Edellä esitetyn perusteella en kaiken kaikkiaan pidä lähtökohtaisesti ongelmallisena sitä, että käsillä olevassa aloitteessa ehdotetaan säädettäväksi eläinten perusoikeuksista perustuslain, ei tavallisen lain tasolla. Sitä vastoin aloite on mielestäni tervetullut ja tarpeellinenkin etenkin siksi, että se haastaa arvioimaan ja selvittämään eläinten aseman ja suojelun vahvistamista perustuslain tasolla, ja koska se muutoinkin kirittää eläinten asemaan, hyvinvointiin ja suojeluun liittyvää poliittis-oikeudellista keskustelua Suomessa.

25. Perustuslakivaliokunta epäilemättä päätyy mietinnössään pitämään käsillä olevaa kansalaisaloitetta perustuslain muuttamisesta eläinten perusoikeuksien turvaamiseksi tarpeettomana ja epätarkoituksenmukaisena sekä esittää sen hylkäämistä. Kannustan perustuslakivaliokuntaa kuitenkin suhtautumaan kansalaisaloitteeseen ainakin sikäli valtiosääntöoikeudellisesti myötäsukaisesti, että valiokunta sisällyttäisi mietintöönsä lausumaehdotuksen siitä, että valtioneuvosto ryhtyy ilman aiheetonta viivytystä sellaisen perustuslain muutoksen valmisteluun, joka tähtää eläinten aseman ja suojelun vahvistamiseen perustuslaissa. Eläinten asemasta säätäminen nykyistä selvemmin ja vahvemmin perustuslaissa selkeyttäisi ja voimistaisi esimerkiksi eläinten ja eläinsuojelun valtiosääntöistä painoarvoa tilanteissa, joissa perustuslaissa turvattuja (ihmisten) perusoikeuksia rajoitetaan eläinten suojelemiseksi ja niiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

26. Toistan tässä yhteydessä sen, että perustuslakivaliokunta totesi jo eläinten hyvinvointilain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen yhteydessä muun muassa SEUT 13 artiklaan ja eräiden maiden perustuslakeihin viitaten, että valtioneuvoston "on syytä ottaa sanottu huomioon myös kansallisen perustuslain mahdollisia uudistamistarpeita arvioitaessa." (PeVL 106/2022 vp, kappale 35).

Professori Elina Pirjatanniemi:

"Kun keskustelu siirtyy eläinten perusoikeuksiin, esille nousee usein huoli siitä, että eläimille ollaan tunnustamassa samoja oikeuksia kuin ihmisille. Kyseessä olevaa kansalaisaloitetta käsiteltäessä on tärkeää ottaa huomioon, että aloitteen tavoitteena ei ole ihmisten perusoikeuksien laajentaminen koskemaan eläimiä, vaan eläinten perusoikeuksien turvaaminen perustuslaissa. "

31) Vaikka katson, että tämän kansalaisaloitteen pohjalta perustuslakia ei voida muuttaa, näkemykseni oikeustieteen tutkijana on, että **aika on kypsä perusteelliselle selvitykselle siitä, miten eläinten asemaa ja suojelua perustuslaissa voisi vahvistaa**. Toivoisin siten, että perustuslakivaliokunta päätyisi siihen, että valiokunta sisällyttäisi mietintöönsä lausumaehdotuksen, jonka mukaan valtioneuvoston tulisi ryhtyä sellaisen perustuslain muutoksen valmisteluun, jonka tavoitteena olisi eläinten aseman vahvistaminen perustuslaissa.

Professori Niina Mäntylä:

“On kuitenkin selvää, että kyseisenkaltainen perustuslain tasoinen muutos vahvistaisi eläinten hyvinvoinnin huomioon ottamista tavallista lainsäädäntöä tehokkaammin, koska tällöin eläinten perusoikeuksien rajoittamisesta tulisi säätää lailla ja niiden tulisi täyttää muutkin yleiset rajoitusedellytykset.”

“Välttämättömyyden näkökulmasta totean, että nykyisessä valtiosääntöoikeudellisessa ratkaisussamme on ensinnäkin aukko eläinten ja erityisesti SEUT 13 artiklassa tunnustetun tuntevien eläinten hyvinvoinnin turvaamisen suhteen. Tunteviin eläimiin ei viitata voimassa olevan perustuslakimme esitöissä. Käsitteen puuttuminen perustuslaista johtaa pistemäiseen, eläinkategorioittain vaihtelevaan lähestymistapaan ja koherenssiongelmiin. SEUT 13 artikla ohjaa myös eläinten hyvinvoinnin turvaamista itsenäisesti ei vain ympäristönsuojelun osana, eli se poikkeaa siten kotimaisesta nykyisestä valtiosääntöoikeudellisesta ratkaisusta, jossa eläimiä suojellaan osana luontoa.”

“Aloitteessa ehdotetun 1 §:n sanamuodosta tuntemiskykyisten eläinten hyvinvoinnin kunnioittaminen on siten perusteltavissa aloitteen säännöksistä vahvimmin välttämättömänä muutoksena perustuslain tasolla.

On myös osoitettavissa viitteitä siitä, ettei eläinten suojelu tavallisen tasoisen lainsäädännön tai PL 20 §:n kautta riitä turvaamaan punnintatilanteissa eläinten hyvinvointia yhteiskunnallista kehitystä vastaavasti ja eläinten perusoikeuksista säätämisllekin (aloitteessa ehdotetut 3-4 §) voidaan näin ollen nähdä tarve.”

“Koska eläinten hyvinvoinnin turvaaminen yhteiskunnallisesta painavana intressinä on jo nyt nähty hyväksyttävänä syynä rajoittaa kansallisia tai EU:n perusoikeuskirjan turvaamia perusoikeuksia merkittävästikin ja myös EIT:n käytännössä harkintamarginaali on pikemminkin eläinten hyvinvointi-intressien suhteen laajentunut, en näe eläinten hyvinvoinnin turvaamista perusoikeuksina tai muutoin perustuslain tasolla valtiosääntöoikeudellisesti siten ongelmallisena, että valtiosäännön perusratkaisujen vakauden vaatimus, kuten ihmisten perusoikeuksien suojeleminen, estäisi tällaisen kehittämisen. Arviooni vaikuttaa myös SEUT 13 artiklan tulkinnan kehitys, joka viime kädessä etusijaperiaatteen kautta vaikuttaa noihin perusratkaisuihin. Myös PL 20 §:n kehitys tukee käsitystä, että valtiosäännön perusratkaisut ovat osittain jo irtautuneet puhtaasta ihmiskeskeisyydestä.”

Professori Juha Karhu

- ei näe, että nykyiset varallisuusoikeudelliset säännökset (joiden mukaan eläin on esine) asettaisivat estettä eläinten perusoikeuksista säätämislle

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin:

Ei kannata ehdotusta sellaisenaan, ei katso että sellaisenaan sopisi perustuslakiin. Kuitenkin:

“Sinänsä oikeudellista estettä ei ole sille, että eläinten oikeuksista säädettäisiin perustuslaissa ja että eduskunta pyytäisi valtioneuvostoa viipymättä valmistelemaan eläimen arvon (vrt. ihmisarvo) ja oikeuksien turvaamiseksi tarpeelliset perustuslain muutokset. “

Oikeuskansleri Janne Salminen:

Ehdotus sellaisenaan ei sovi perustuslakiin. Kuitenkin:

“Mietinnössä olisi mielestäni perusteltua myös käsitellä kaikkien eläinten hyvinvoinnin, tuntoisuuden tai itseisarvon merkityksen sisällyttämistä perustuslakiin osana Suomen perustuslain 20 §:n mahdollista tarkistamista.”

Professori Veli-Pekka Viljanen:

Ei kannata aloitetta sellaisenaan. Kuitenkin:

“Jos eläinten oikeuksia haluttaisiin nykyistä vahvemmin suojata perustuslaissa, tulisi tällaisen sääntelyn joka tapauksessa noudattaa yleistä perustuslain säännösten kirjoittamistapaa ja sille tulisi olla osoitettavissa selkeä normatiivinen sisältö ja tarve. Tällaiselle sääntelylle sopivan systemaattisen sijainnin voisi tarjota esimerkiksi nykyinen perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeussäännös, jossa saattaisi olla mahdollista nykyistä vahvemmin tuoda esiin julkisen vallan eläinten hyvinvoinnin turvaamistehtävä. “

Perustelu ei-kannatukselle:

“Edellä olevin perusteiden olen päätenyt siihen, ettei valtiosääntöisiä edellytyksiä perustuslain muuttamiseen kansalaisaloitteen pohjalta ja siinä ehdotetulla tavalla ole olemassa. Ehdotus merkitsisi käsitykseni mukaan merkittävää poikkeamista suomalaisesta valtiosääntötraditiosta sekä perustuslain kirjoittamistapaa, systematiikkaa ja sisältöä koskevista perusratkaisuista ja johtavan toteutuessaan oikeudellisen ennakoitavuuden vaarantumiseen. “

“--laki eläinten hyvinvoinnista osoittaa kuitenkin selvästi, että sellaisen eläinten hyvinvointiin tähtäävän lain säätämiseksi, joka asettaa ihmisille ja heidän toiminnalleen hyvinkin pitkälle meneviä eläinten kunnioittavaa ja hyvää kohtelua koskevia velvoitteita ja rajoituksia, ei ole nykyisinkään valtiosääntöistä estettä “

Eivät kannata aloitetta tai toimenpiteitä:

- **Mikael Hiden:** “Minusta nykyisen perustuslain asema on sillä tavoin erityinen ja kansalaisaloitteessa ehdotetut perustuslain muutokset asiallisesti niin merkittäviä ja samalla valtiosääntöä koskevan perustelutarpeen niin sivuuttavia, että eduskunta ei voi jatkaa aloitteen käsittelyä lainsäätämismenettelynä ikäänkuin käsillä olisi asianmukainen perustuslain muuttamista koskeva aloite. “
- professori **Martti Häkkänen:** “aloitteessa ehdotettu eläinten perusoikeuksien kirjaaminen perustuslakiin merkitsisi oikeusjärjestyksemme rakenteellisten lähtökohtien syvällistä muutosta, jonka vaikutukset ulottuisivat laajasti perusoikeusjärjestelmään, ympäristölainsäädäntöön ja yksityisoikeudellisiin perusratkaisuihin. Aloitteessa ei kuitenkaan ole esitetty sellaista kokonaisvaltaista oikeudellista arviota, jonka perusteella näin merkittävää subjektiipiirin laajentamista ja normatiivista siirtymää voitaisiin pitää oikeudellisesti perusteltuna ja järjestelmän

kannalta hallittuna. Tämän vuoksi en pidä ehdotettua sääntelyä toteuttamiskelpoisena osana perustuslain perusoikeusjärjestelmää.”